

7 listopada 2025



Ogólnopolska konferencja naukowa o Żeromskim

Muzeum Narodowe w Kielcach, Instytut Literaturoznawstwa i Językoznawstwa Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach oraz Stowarzyszenie KOPIPOL serdecznie zapraszają na ogólnopolską konferencję naukową: „Żeromski OdNowa. Co się stało z tym dziedzictwem?”, która odbędzie się w dniach 19-21 listopada 2025 roku w Kielcach.

To wydarzenie ma szczególny charakter w roku, który Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ogłosił Rokiem Stefana Żeromskiego, upamiętniając 100. rocznicę śmierci autora *Ludzi bezdomnych*.

Stefan Żeromski to pisarz, który ukształtował społeczne i narodowe myślenie wielu pokoleń

Polaków. Jego utwory, poczynawszy od debiutanckich Opowiadań, aż po ostatnią powieść Przedwiośnie, były masowo czytane, zwłaszcza przez polską inteligencję. Spotykały się z entuzjastycznymi pochwałami, a jednocześnie wywoływały żywe dyskusje i prowokowały do polemik.

Trudno przecenić rolę twórczości Żeromskiego w życiu społeczeństwa polskiego w okresie zaborów, w czasie Drugiej Rzeczypospolitej i w Polsce Ludowej. Przynajmniej od lat 90. XX wieku obserwujemy jednak stopniowe usuwanie Żeromskiego z głównego nurtu polskiego życia społeczno-kulturalnego. Wydaje się, jakby autor Popiołów stracił czytelniczą atrakcyjność, nie pasował do współczesnych wyzwań cywilizacyjnych. Nadal obecny w lekturach szkolnych i w refleksji literaturoznawców, niemal nie uczestniczy w publicznej debacie na tematy tak dla jego pisarstwa ważne, jak pojmowanie powinności obywatelskich, rozumienie patriotyzmu, znaczenie inteligencji twórczej.

Rok 2025, ustanowiony przez Sejm RP „Rokiem Żeromskiego”, chcielibyśmy wykorzystać jako okazję do podjęcia ważnej i potrzebnej rozmowy o społecznym i kulturowym dziedzictwie Stefana Żeromskiego. Postawić pytanie o to, co stało się z jego dziełem, dlaczego wydaje się literacko i ideowo anachroniczny. Zachęcić do dyskusji, czy to Żeromski nie pasuje do dzisiejszych czasów, czy może my utraciliśmy zdolność aktualizacji jego myśli. Mamy nadzieję, że konferencja stworzy też okazję do przypomnienia sylwetki najwybitniejszego badacza życia i twórczości Żeromskiego – Zdzisława Jerzego Adamczyka, który niemal wszystkie swoje prace badawcze poświęcił autorowi Przedwiośnia.

Harmonogram konferencji:

19 listopada, środa, Muzeum Narodowe w Kielcach, Dawny Pałac Biskupów Krakowskich, pl. Zamkowy 1

9.30 – otwarcie konferencji

10.00 – Co się dzieje z dziedzictwem Żeromskiego?

PANEL z udziałem: Grażyny Borkowskiej (IBL PAN), Roberta Kotowskiego (UW, MNKi), Ryszarda Koziołka (UŚ), Jarosława Ławskiego (UwB), Andrzeja Mencwela (UW). Moderator: Michał Dobrołowicz

11.30 – dyskusja

Sesja I – 12.20 – Wojciech Gruchała (PANS w Krośnie), Snobizm i etat. Żeromski jako pisarz antyinteligentki; Paweł Tomczok (UŚ), Energia i entropia; Dariusz Trzeźniowski (UR), „Dzieje grzechu” czytane dzisiaj; Piotr Zbróg (UJK), PoNownie o wyrażeniach typu rzecz-sny w twórczości Żeromskiego

13.40 – dyskusja

Sesja II – 15.00 – Tadeusz Budrewicz (prof. em.), „Opowiadanie rannego” Marii Konopnickiej (weryfikacja „Dziennika” Żeromskiego); Aneta Mazur (UO), Żeromski między Orzeszkową a współczesnością; Piotr Głuszkowski (UW), Stefan Żeromski i Maksym Gorki – próba porównania; Marek Pąckiński (IBL PAN), Materialność wieczności: Żeromski a Bergson (paralele nieoczywiste)

16.20 – dyskusja

Sesja III – 16.40 – Anna Sobiecka (UP w Słupsku), Żeromskiego dramatopisanie; Aleksandra Budrewicz (UKEN), Przekład jako dziedzictwo. O angielskim tłumaczeniu „Ludzi bezdomnych”; Anna Wiśniewska-Grabarczyk (UŁ), Żeromski w dokumentach cenzury. Na przykładzie materiału z poufnego Biuletynu cenzorskiego z 1953 roku

17.40 – dyskusja

20 listopada, czwartek, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Instytut Literaturoznawstwa i Językoznawstwa, ul. Uniwersytecka 17, sala 70

9.00 – Po co OdNowa wydawać klasyków? Na marginesie „Pism zebranych” Żeromskiego
PANEL z udziałem: Gabrieli Matuszek-Stec (UJ), Beaty Obsulewicz-Niewińskiej (KUL), Tadeusza Bujnickiego (prof. em.), Filipa Mazurkiewicza (UŚ), Beaty Utkowskiej (UJK), Iwony Wiśniewskiej (IBL PAN). Moderator: Mirosław Strzyżewski (UMK)

10.30 – dyskusja

Sesja I – 11.20 – Dorota Samborska-Kukuć (UŁ), O edycji „Listów” Żeromskiego – uwagi i spostrzeżenia; Paweł Rodak (UW), Dlaczego i jak wydawać dzisiaj dzienniki Żeromskiego?; Tomasz Sobieraj (UAM), Czy On jeszcze pisze? O publicystyce Żeromskiego w opracowaniu Profesora Zdzisława J. Adamczyka; Agnieszka Kuniczuk (UWr), „Wierna rzeka” od nowa? Między rękopisem a edycją w serii „Pism zebranych” Żeromskiego

12.40 – dyskusja

13.00 – uroczystość nadania imienia prof. dr. hab. Zdzisława Jerzego Adamczyka sali nr 58 w Instytucie Literaturoznawstwa i Językoznawstwa UJK

Sesja II – 14.30 – Adam Cedro (UJK), Edycja naprawcza „Puszczy jodłowej”, czyli o racji autora i pokorze edytora; Mirosław Strzyżewski (UMK), Artur Hutnikiewicz jako admirator twórczości Żeromskiego; Jadwiga Goniewicz-Potocka (UJK), Nienapisana biografia Żeromskiego; Krzysztof Jaworski (UJK), Żeromski jako świadek narodzin włoskiego i polskiego ruchu futurystycznego

15.50 – dyskusja

Sesja III – 16.10 – Magdalena Krzyżanowska (UW), „W ucho rzucić dźwięk”. O prozie Żeromskiego; Grażyna Legutko (UJK), „Żywa pieśń wieczności”. Audiosfera „Puszczy jodłowej” Żeromskiego; Maria Jolanta Olszewska (UW), Pamięć, zapominanie, niepamięć

w „Mogile” Żeromskiego. Lektura w kontekście jego twórczości

17.10 – dyskusja

18.00 – Biblioteka Uniwersytecka w Kielcach, ul. Uniwersytecka 19. Otwarcie wystawy Od A[damczyka] do Ż[eromskiego]; Profesor Zdzisław Jerzy Adamczyk – wieczór wspomnie

**21 listopada, piątek, Muzeum Narodowe w Kielcach, Dawny Pałac Biskupów
Krakowskich, pl. Zamkowy 1**

9.00 – Jak OdNowa mówić o Żeromskim?

PANEL z udziałem: Moniki Gabryś-Sławińskiej (UMCS, Muzeum Narodowe w Lublinie), Marcina Napiórkowskiego (UW, MHP), Jacka Puchalskiego (UW), Pawła Jaskanisa (Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie), Sylwii Zacharz (MNKi). Moderator: Paweł Jaskanis (Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie)

10.30 – dyskusja

Sesja I – 11.20 – Bożena Pysiewicz (Muzeum Plakatu w Wilanowie), Plakaty i okładki. Graficzne interpretacje literatury Żeromskiego; Monika Bator (UJK), Świętokrzyskie motywy i krajobrazy w kinie według Żeromskiego; Agnieszka Pobratyn (UJD), Filmowa (nie)obecność prozy Żeromskiego w kinie współczesnym

12.20 – dyskusja

Sesja II – 12.40 – Katarzyna Sobolewska (IJP PAN), Śmiesz, tumani, przestrasza. O tytułach utworów Żeromskiego; Agnieszka Rosińska-Mamej (UJK), „Nie jest to topka..., ale Judym stał się moim największym kraszem”. Wybrane utwory Żeromskiego w opiniach współczesnych czytelników; Iwona Morawska (UMCS), Żeromski w przestrzeni edukacyjnej

14.00 – dyskusja

14.30 – zakończenie konferencji